



**SAVONIA**

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO  
KULTTUURIALA

# MAASEUTUKIRJASTON ASIAKAS- VIIHTYVYYDEN LISÄÄMINEN KONSEPTISUUNNITTELUN AVULLA

Sisustussuunnitelma Yläneen kirjastolle

TEKIJÄ: Wivi Teinilä

Koulutusala Kulttuuriala			
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma			
Työn tekijä Wivi Teinilä			
Työn nimi Maaseutukirjaston asiakasviihtyvyyden lisääminen konseptisuunnittelun avulla – sisustussuunnitelma Yläneen kirjastolle			
Päiväys	29.4.2015	Sivumäärä/Liitteet	35/1
Ohjaaja Jarmo Ruokonen			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani Yläneen kirjasto			
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön aiheena on maaseutukirjaston asiakasviihtyvyyden lisääminen. Työ on toteutettu yhteistyössä Pöytyän kirjastotoimen kanssa. Opinnäytetyössä käydään läpi lyhyesti suomalaisen kirjastohistorian vaiheet viimeisen sadan vuoden ajalta ja pohditaan tulevaisuuden haasteita. Näiden pohjalta on tehty suunnitelmat Varsinais-Suomessa Pöytyän kunnassa sijaitsevalle Yläneen kirjastolle. Suunnitelmien tarkoituksena on saada Yläneen kirjaston tilat vastaamaan nykypäivän palveluhaasteisiin maalaiskirjastoissa. Kirjaston asiakkaiden toiveet ja tarpeet on otettu huomioon käyttäjäkyselyn avulla. Kysely toteutettiin paperiversiona Yläneen kirjastossa ja sähköisenä Pöytyän kirjaston nettisivuilla. Kyselyyn vastasi yhteensä 104 henkilöä.</p> <p>Suunnitelmien lähtökohtina toimivat yksinkertaisuus, käytännöllisyys ja pitkäikäisyys. Suunnitelmat on tehty sellaisiksi, että ne voi toteuttaa vaiheittain. Kirjaston tilat on jaettu opinnäytetyössä erilaisten toimintojen mukaan. Työssä käydään läpi tilat ja toiminnot, sekä niiden pohjalta tehdyt suunnitelmat. Asiakasviihtyvyyden lisäämistä käsitellään palvelutarpeisiin vastaamisen kautta. Toimiva tila on myös viihtyisä tila.</p> <p>Suunnitelmilla pyritään lisäämään asiakasviihtyvyyttä ja käyttäjien kirjastossa viettämää aikaa. Tilasuunnitelmalla halutaan tarjota asiakkaille monipuolisempi tila olla, työskennellä ja tavata ihmisiä.</p>			
Avainsanat sisustusarkkitehtuuri, kirjasto, viihtyvyys, asiakaslähtöisyys, palvelumuotoilu			

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author Wivi Teinilä			
Title of Thesis Improving customer satisfaction in country libraries –An interior design for the library of Yläne			
Date	8.4.2015	Pages/Appendices	35/1
Supervisor Jarmo Ruokonen			
Client Organisation /Partners Library of Yläne			
<p>Abstract</p> <p>The subject of this thesis is about improving customer satisfaction in small country libraries. The thesis is implemented together with Pöytyä library services. The thesis describes shortly Finnish library history during the past one hundred years and presents some future scenarios. The design plan is based on these facts and a customer survey. 104 people responded to the survey in Yläne library and on the Internet. The design plan is for a small public library in Yläne. It is located in Pöytyä in Southwest Finland.</p> <p>The main things in the plan are simplicity, practicality and longevity. The library can implement the design plan step by step during next few years. The plan is separated in to smaller parts based on the function. Every area and its function will be dealt with the thesis. The thesis answers the questions about improving customer satisfaction through service design and functionality.</p>			
<p>Keywords</p> <p>interior architecture, Public Library, municipal Library, Library buildings, customer orientation, service design</p>			

## SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	4
2. KÄSITTEET	5
3. SUOMALAINEN KIRJASTOLAITOS	6
3.1 SUOMALAISEN KIRJASTON VAIHEET	6
3.2 KIRJASTO MURROKSESSA	7
4. YLÄNEEN KIRJASTO	9
4.1 YLÄNEEN KIRJASTON VAIHEISTA	9
4.2 YHTEISTYÖ JA PROJEKTIN ETENEMINEN	10
5. KÄYTTÄJÄKYSELY SUUNNITELMIEN LÄHTÖKOHTANA	11
6. SUUNNITELMAT YLÄNEEN KIRJASTOLLE	15
6.1 TOIMINNOT	16
6.2 MUSIIKKIHUONEESTA HILJaiseen TYÖSKENTELYYN	17
6.3 LASTEN JA NUORTEN OSASTO	19
6.4 LUKUNURKAT	21
6.5 TABLETIT JA TIETOKONEET	23
6.6 TUTKIJANURKKA	25
6.7 PALVELUTISKI	27
6.8 LEHTIENLUKU	29
6.9 MONITOIMITILA	30
7. POHDINTA	34
LÄHTEET	35
LIITTEET	36
LIITE 1 KÄYTTÄJÄKYSELY	36

## 1. JOHDANTO

Suomessa kirjastolla on pitkä ja vaiheikas historia. Nykypäivänä suomalainen kirjasto on tunnettu maailmalla korkeista lainausluvuistaan. Ne ovat kuitenkin kääntyneet laskuun ja kirjaston toimenkuva on pelkkien kirjojen lainaus- ja säilytyspaikasta muuttumassa kohti monipalvelukeskusta. Kirjastopalvelut kehittyvät ja laajenevat kokoajan ja tilojen tulisi pystyä vastaamaan nykyajan tarpeisiin. Enää kirjastosta ei vain lainata aineistoa, vaan siellä myös työskennellään, vietetään aikaa ja kehitetään itseä. Pysyvien aineistojen ja välineiden lisäksi kirjastot tarjoavat vaihtuvia näyttelyitä, tapahtumia ja koulutuksia. Kirjastojen tilojen tulee olla muuntautumiskykyisiä ja toimivia vaihtuvissa tarkoituksissa.

Opinnäytetyössä käsitellään maaseutukirjastojen palvelutarpeita ja niihin vastaamista sisustussuunnitelmien avulla. Maaseutukirjastolla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä pienten kuntien kirjastoja. Työssä käsitellään suomalaisen kirjaston vaiheita 1900-luvulta nykypäivään ja pohditaan kirjastojen tulevaisuuden haasteita. Opinnäytteessä esitellään Yläneen kirjastolle tehdyt muutossuunnitelmat. Ne pohjautuvat asiakkaille tehtyyn käyttäjäkyselyyn ja henkilökunnan toiveisiin. Suunnitelmissa käydään läpi kyseisen kirjaston tilat ja muutosehdotukset palvelutarpeiden kautta.

Suunnitelmien lähtökohdista toimivat yksinkertaisuus, toimivuus ja pitkäikäisyys. Lähtökohdat kullminoituvat viimeisimpään. Yksinkertaisuuden ja toimivuuden avulla on mahdollista luoda pitkäkestoinen suunnitelma, joka kestää ajan hammasta. Pitkäikäisyyden ja toimivuuden ansiosta suunnitelmien toteutus on ekologista ja taloudellisesti järkevää. Suunnitelmissa on otettu huomioon tulevaisuuden skenaariot ja tilaa on mahdollista muokata jatkossa helposti vastaamaan muuttuvia tarpeita. Työssä on käytetty konseptisuunnittelun perusteita, joten esiteltyjä suunnitelmia on mahdollista hyödyntää muissa vastaavissa kirjastotiloissa. Palvelutarpeet ovat useissa maaseudun kirjastoissa yhtäläiset joten palvelumuotoilun avulla toteutetut suunnitelmat ovat helposti hyödynnettävissä myös muualla.

## 2. KÄSITTEET

**ATP** Akateeminen tietopalvelu

**Erkkeri** Ulkoseinästä lähtevä ikkunallinen ulkonema, jolla tuodaan rakennukseen lisää valoa

**Loisto-kirjasto** Auran, Koski TL:n, Loimaan, Marttilan, Oripään, Pöytyän ja Tarvasjoen kirjastojen yhteinen kirjastokimppa.

**TIKAS** Tietotekniikan kansallinen Strategia. Tikas työryhmän tarkoituksena oli luoda strategia jonka avulla Suomi olisi vuonna 2000 euroopan tai jopa maailman johtavia tietoyhteiskuntia.

### 3. SUOMALAINEN KIRJASTOLAITOS

#### 3.1 Suomalaisen kirjaston vaiheet

Suomalaisen kansankirjaston ja valtion yhteistyö alkoi vuonna 1920 eduskunnan myöntäessä määrärahoja kirjastojen avustamiseen, neuvonta- ja valistustyöhön sekä valtion kirjastotoimen johdon järjestämiseen. Vuonna 1928 tuli ensimmäinen kansankirjastolaki ja -asetus. Lain tavoitteena oli saada kirjastopalvelut hiljalleen kaikkialle Suomeen. Kirjaston maksuttomuus koettiin jo silloin tärkeäksi (Kekki 2013, 29, 168.) Aluksi päätettiin keskittyä valtion kirjastotoimen luomiseen, joka mahdollistaisi myöhemmin kansankirjastojen kehityksen ja tietynlaisen yleishallinnon. Suomalaisen kirjastokulttuurin kehitys vei useita vuosikymmeniä, mutta vuonna 1928 katsottiin jo pitkälle tulevaisuuteen. Suuri osa kansankirjastoista oli pitkään opettajien tai muiden sivutoimisesti kirjastoja pyörittävien innoikkaiden varassa. Kirjastoille ei välttämättä ollut erillistä rakennusta ja palvelut keskittyivät kirjojen lainaamiseen. Aineistot vaihtelivat kirjastonhoitajien mieltymysten mukaan.

Vuonna 1961 kirjastolakia muutettiin ensimmäisen kerran vuoden 1928 jälkeen. Laissa keskityttiin takaamaan laadukkaita kirjastopalveluita myös maalaiskunnille ja aikaisempi valtion tuen katto kirjastoille poistettiin. Tukea alkoi saamaan myös suhteessa kunnan omiin investointeihin; eli kunnan panostaessa kirjastoon myös valtionapu kasvoi. Kuntien innostus investointeihin lisääntyi muutoksen myötä. Uusi kirjastolaki toi mukanaan myös kirjastotoimentarkastajat, joiden tarkoituksena oli kiertää ympäri suomen kirjastoissa valvoen ja neuvoen. Valtionavun edellytyksenä oli kirjastoammattilaisen viran täyttäminen. Kirjastoammattilaiset ja kirjastotoimentarkastajat mahdollistivat kirjastojen vauhdikkaan kehityksen ammattitaidollaan. 1960-luvulla suurten ikäluokkien suosituimpiin kulttuuriharrastuksiin kuuluivat kirjastossa käynti ja teatterit. Kirjastojen suureen suosioon vaikutti myös sen maksuttomuus (Kekki 2013, 30.) 1970- ja 1980 -luvut olivat suomalaiselle kirjastolle suurinta kehityksen aikaa. Kuntiin rakennettiin paljon uusia kirjastorakennuksia ja palveluita kehitettiin. Videot tekivät tuloaan kirjastoihin ja talous kukoisti. 80- luvulle sijoittuu myös uuden Yläneen kirjaston suunnittelu ja rakentaminen. Kirjastojen vauhdikas kehitys jatkui 1990-luvun alkuun asti.

Vuonna 1991 kirjastolaki koki taas muutoksen. Tällä kertaa suunta ei ollut kirjastojen kannalta positiivinen. Valtion kirjastohallinto poistui ja kuntien kirjastolaitosten johtajan kelpoisuusvaatimus poistettiin (Kekki 2013, 71). Kunnat saivat myös itse määrätä kuinka valtionapunsa käyttivät. Koska laki ei enää velvoittanut ammattitaitoisen johtajan virkaan, se poistui monesta kunnasta "tarpeettomana". Kirjastojen budjetteja leikattiin koko 1990 -luvun ajan. Kirjastojen ahdinko jatkui vuoteen 1998. Kunnat panostivat eritasoisesti kirjastoihin ja alueelliset erot alkoivat kasvaa. Joissakin kunnissa kirjojen hankinta oli laskenut jopa 70 %. Samalla kun budjetit pienenevät niin kävijä- ja lainausmäärät kuitenkin kasvoivat. (Kekki 2013, 74-77.)

TIKAS -työryhmä alkoi vuonna 1994 laatimaan suomelle tietoyhteiskuntastrategiaa. Tavoitteena oli saada Suomesta Euroopan tai jopa maailman johtavin tietoyhteiskunta vuoteen 2000 mennessä. Suomalaisessa tietoyhteiskunnassa tasa-arvo taattaisiin ja kaikkien kansalaisryhmien tarpeet otettaisiin huomioon. Kirjastot saatiin strategian toteuttamiseen hyvin mukaan. Vuonna 1995 valtio aloitti mittavan rahoituksen kirjastojen atk- laitteisiin, verkkopalveluihin ja henkilöstön atk-kouluttamiseen.

Tämä mahdollisti kirjastojen selviytymisen lisäten samalla kirjastojen käyttöä ja lainausta (Kekki 2013, 85-87.)

Laki koki muutoksen taas vuonna 1998, jolloin yleinen kirjasto linkitettiin selkeästi tieto- ja kansalaisyhteiskuntaan. Myös valtion keskus- ja aluehallinnon vastuutahot, jotka oli poistettu 1992, palautettiin vuonna 1998 (Kekki 2013, 85, 209.) Linkitys tieto- ja kansalaisyhteiskuntaan ja opetusministeriön rahoitus mahdollistivat tietokoneiden hankinnan myös maaseutukirjastoihin. Kirjastoissa kaikkien oli mahdollista tutustua tietokoneiden käyttöön ja siitä saataviin hyötyihin. Tietokoneiden tulo vaikutti myös kirjastojen tilaratkaisuihin. 1970- ja 1980 -luvuilla valmistuneita kirjastoja suunniteltaessa tuskin osattiin varautua tietokoneiden tuloon ja niiden tilantarpeeseen.

2000- luvulla kirjastot alkoivat tehdä yhteistyötä yli kuntarajojen ns. kirjastokimpoissa. Tällaiset yhteistyömuodot mahdollistavat lainaamisen ja aineiston kuljetuksen kimppejen sisällä. Yhteistyö tuo säästöjä ja tarjoaa asiakkaiden saataville laajemman valikoiman aineistokuljetuksen kautta. Kimpat ovat kirjastojen välisiä sopimuksia, joista iso osa on tehty jo ennen kuntaliitoksia. Kirjaston kehittämissohjelman 2006-2010 aiheena oli *Kirjasto maaseudun ja taajaman monipalvelukeskuksena*. Suomessa on paljon maalaiskuntia ja kirjaston rooli sivistyksen tarjoajana ja kohtaamispaikkana on merkittävä. Kehittämissohjelmassa kehoitettiin erityisesti yhteistyöhön paikallisten toimijoiden kanssa (opetusministeriö 2006, 20).

Suomalaisen kirjaston vaiheet kansankirjastoista yleisiksi kirjastoiksi on ollut vaiheikasta ja vaihtelevaa. Kehitys on ollut kausittaista ja välillä pysähtynyttä. Kirjaston historian kaarta arvioidessa voidaan huomioida, että kirjasto pystyy palvelemaan asiakkaita parhaiten kehittyvänä ja aikaa seuraavana muuntautumiskyisenä laitoksena.

### 3.2 Kirjasto murroksessa

Suomalainen kirjastolaitos on kokenut haasteita myös muutenkin kuin lakia muutettaessa. 1980 -luvulla tulivat videot ja kirjojen väistymistä ennustettiin. Videot eivät kuitenkaan korvanneet kirjoja, vaan tarjosivat uudenlaisen tallennusmuodon. Videoiden jälkeen kirjastomaailmaa ravisutti tietokoneiden tuleminen niin kirjastohenkilökunnan avuksi kuin asiakasnäyttöpäätteinä. Nykypäivänä, kun elektroniikka osana arkipäivää on itsestäänselvyys (ns. ubiikkiyhteiskunta), on vaikea kuvitella millaista tietokoneiden vastaanottaminen kirjaston henkilökunnan ja asiakkaiden näkökulmasta on ollut. Tietokoneiden käyttöönotto kirjastoissa herätti paljon keskustelua ja mullisti kirjastojen palvelut. Nykyisessä ubiikkiyhteiskunnassa tuntuu siltä, että tietokoneiden käyttö ja siinä opastaminen olisivat aina olleet tärkeä osa kirjastojen toimintaa.

Tallennusmuodot ovat muuttuneet, mutta edelleen kirjastosta haetaan tietoa ja viihdettä, niin kuin alkuaikoinakin. Videot muuttuivat DVD:ksi ja C-kasetit CD:ksi. Tallennusmuotojen muutos jatkuu edelleen. CD- levyt ja –soittimet tuntuvat olevan jo mennyttä musiikin kuuntelussa. Riihi Consultingin analyttikko ja Aalto-yliopiston tutkija Lassi Liikkanen ennustaakin CD- levyjen myynnin loppuvan vuosien 2017 ja 2018 aikana. Hän uskoo suoratoistopalveluiden korvaavan CD:n tallennusmuotona



ja Spotifyn kaltaisten suoratoistopalveluiden saavan rinnalleen uudenlaisia musiikintoistopalveluita (Korhonen 2014-04-11.) CD- levyt ovat poistumassa ajan myötä myös kirjastojen lainattavista aineistoista. Musiikin lisäksi suoratoistopalveluihin on siirtymässä elokuvat. Kuukausimaksulla toimivat suoratoistopalvelut kuten Netflix ja Viaplay ovat suosittuja. Suoratoistopalveluiden yleistyminen muodostaa kirjastoille haasteen vastata kehityskulkuun.

Myös luettavat aineistot ovat kokeneet muutoksia. 2000 -luvulla markkinoille tuli E-kirjojen lukulaitteita. Niiden suosio ei kuitenkaan ole ollut Suomessa yhtä suurta kuin muualla maailmassa. Loistokirjastoilla on sähköisiä kirja-aineistoja, mutta ne ovat lähinnä oppi- ja tietokirjoja 2000 -luvun alkupäästä. 2010 -luvulla tabletit tekivät läpimurron ja niiden avulla on myös mahdollista lukea E-kirjoja. Monen mielestä fyysiset kirjat ovat kuitenkin mukavampia lukea. Suomen kirjastoseuran varapuheenjohtaja ja Helsingin kirjaston apulaistoiminnanjohtaja Saara Ihamäki ei usko kirjojen ainakaan vielä häviävän. Hän pitää kirjaa myös miellyttävänä käyttöliittymänä (Kerkelä 2014-07-07.)

Kirjojen lainausluvut ovat kääntyneet laskuun vuoden 2004 jälkeen. Kirjastojen kävijämäärä ei ole myöskään 2008 alkaneen talouslaman myötä kasvanut, vaikka kasvu on ollut aikaisempien lamojen yhteydessä huomattavaa. Syy tähän vaikuttaa olevan enemmänkin rakenteellista kuin suhdanteisiin liittyvää (Alanen 2011.) Kirjojen lainauksen vähenemisen syitä on etsitty myös Internetin vaikutuksesta tiedon saatavuuteen. Fyysisten kirjastojen tarpeellisuus on kyseenalaistettu nyky-yhteiskunnassa, jossa tieto on kaikkien käsillä Internetin välityksellä.

Vaikka Internetissä on paljon tietoa saatavilla, sen laatu on hyvin vaihtelevaa. Kirjastostrategia 2015 painottaakin että kirjastolla on suuri merkitys medialukutaidon opastajana tiedon tarjoajan roolin lisäksi. Kirjastojen ydintehtäväksi nousee lähivuosina kansalaisten opastaminen tiedonhallintataitoihin (Opetusministeriö 2009, 11-13.) Edellä mainittujen tehtävien lisäksi kirjastotilojen on muututtava kansalaisten tarpeita vastaaviksi. Kirjastojen kehittämisohjelma 2006-2010 toi esille hyvin tärkeitä seikkoja maalaiskuntien kirjastojen kehittymiseen. Kirjastot ovat tärkeitä paikkoja kansalaisille mahdollistaen ”opiskelun, ammatinharjoittamisen, etätönteon ja muut tietointensiiviset toimet” (Opetusministeriö 2006, 8.) Kirjastotilojen tulisi olla sellaiset, että edellä mainitut toimet ovat mahdollisia.

Kirjastojen rooli erityisesti maalaiskunnissa korostuu. Kirjastot ovat sivistys- ja osaamiskeskuksia jollaisia ei kunnissa välttämättä ole muutoin tarjolla. Ne myös toimivat puolueettomana foorumina tiedonhankinnalle ja kaikille avoimena tilana (Opetusministeriö 2006, 13.) Kirjastot ovat myös usein kuntien ainoita jatkuvatoimisia kulttuurilaitoksia (Ainali 2012, 16).

Tulevaisuuden kirjastotilan tulisi olla perinteisten palveluiden lisäksi sekä kohtaamis- että tapahtumapaikka. Asiakkaat saattavat poiketa kirjastossa nopeasti tai vietetään siellä pidempiä aikoja. Tilassa tulisi olla mahdollista opiskella ja työskennellä mielekkäästi, sekä viettää aikaa (Opetusministeriö 2009, 14-15.) Tilasuunnittelussa tuo haasteita hiljaisen ja keskustelun mahdollistavien tilojen yhdistäminen samaan rakennukseen. Tilojen tulee nykyään olla muunneltavissa ja käytössä myös audioloaikojen ulkopuolella. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi yhdistyksien mahdollisuutta käyttää kirjastotiloja sulkemisajan jälkeen. Näin tiloista saadaan kuntalaisille mahdollisimman suuri hyöty.

## 4. YLÄNEEN KIRJASTO

### 4.1 Yläneen kirjaston vaiheista

Pöytyä on yhdistynyt kolmesta Varsinais-Suomalaisesta kunnasta: Pöytyästä, Yläneestä ja Karinaisista. Pöytyän kunnan pinta-ala on 750 km<sup>2</sup> ja siellä on yhteensä 8618 asukasta (Pöytyän kunta 2014). Yläne liittyi Pöytyän kuntaan vuonna 2009. Pöytyällä on kolme kirjastoa: pääkirjasto Riihikoskella sekä haarakirjastot Yläneellä ja Kyrössä. Kirjastot sijaitsevat kylien keskustoissa.

Yläneellä kirjastotoiminta alkoi vuonna 1848 kun Yläneen Uudenkartanon kartanoherra perusti lastenkirjaston. Seuraavan sadan vuoden aikana kirjastotoiminta kehittyi seurakunnan ja kunnan toimesta. 1980-luvun puolessa välissä Yläneelle alettiin suunnitella erillistä kirjastorakennusta. Aiemmin kirjasto oli toiminut muun muassa apteekin kanssa samassa rakennuksessa. Vuonna 1987 kirjastorakennus valmistui ja se vihittiin käyttöön 8.4.1988. Rakennuksen on suunnitellut Turkulainen Arkkitehtitoimisto Kauko Reima (Varsinais-Suomen kirjastolehti 2008.)

Ensimmäinen virkailijätietokone tuli Yläneen kirjastolle vuonna 1995. Ensimmäisen asiakasnäyttö-päätteen kirjasto sai jo vuonna 1996, joka oli suhteellisen harvinaista, sillä vain muutamalla maalaiskirjastolla oli tuohon aikaan vielä asiakastietokonetta. Yläneen kirjasto hankki Kirjasto2000 ohjelman Akateemiselta tietopalvelulta pilottihankkeena yhdessä Auran, Pöytyän ja Karinaisten kanssa. Kirjaston aikaiseen asiakaskoneen saantiin vaikutti se, että yläneläinen Esa Kuusisto oli töissä ATP:llä ja ehti asentaa ja päivittää Yläneelle Kirjasto2000 ohjelman ennen muita. Tällöin käytössä ei ollut vielä Internetiä (Lahti 2015-03-27 - 2015-03-30). Useissa kunnissa asiakaskoneet saatettiin hankkia, mutta niiden käyttöönotto ei onnistunut ennen läänihallituksen aluekouluttajien apua. Näinollen asiakaskoneet saattoivat lojua laatikoissaan pitkiäkin aikoja (Kekki, 2013.)

Yläneen alueella palveli kirjastoauto vuosina 1970-2002 (Varsinais-Suomen kirjastolehti 2008). Kirjastoauton lopettaessa toimintansa tuli Yläneen kirjaston yhteydessä sijaitseva kirjastoautotalli turhaksi. Vuonna 2004 kirjastoautotalli laajennettiin monitoimitilaksi, jossa järjestetään näyttelyitä ja opetusta. Tietokoneet on sijoitettu kirjastossa monitoimitilaan ja musiikkihuoneeseen. Muuten kirjastorakennus ei ole kokenut muutoksia vuoden 1988 käyttöönoton jälkeen.

Merkittävä muutos alueen kirjastotoimintaan oli Loisto-kirjastojen yhteistyön aloittaminen vuonna 2004. Seutulainoja kuljettava logistiikka aloitti toimintansa vuonna 2006 (Lahti 2015-03-27 – 2015-03-30.) Tällä seitsemän kirjaston kattavalla kirjastokimpalla on netissä yhteinen aineistohaku ja Loisto alueelta lainatut teokset saa palauttaa mihin vain Loiston kirjastoon. Kirjastojen yhteistyön kautta Yläneen kirjaston aineistovalikoima kasvaa merkittävästi.

## 4.2 Yhteistyö ja projektin eteneminen

Yläneen kirjasto oli minulle tuttu jo ennen projektin alkamista. Olen kotoisin Pöytyältä ja käynyt Yläneen kirjastossa pienestä pitäen niin lainaajan kuin ajanvietäjän roolissa. Olen tarkkailut kirjastoa asiakkaan näkökulmasta lähes 20-vuoden ajan. Asun nykyään muualla, mutta Yläneen kirjastossa tulee silti vierailtua ajoittain. Suunnittelukohteen valinta oli luonteva sen sijainnin ja tuttuuden vuoksi. Koska tila oli ennestään tuttu, niin kehityskohteiden löytäminen oli helppoa. Suunnitelmat oli mielekästä tehdä tilaan joka on osana kuntalaisten elämää. Toteutuessaan suunnitelmat parantaisivat kirjaston viihtyvyyttä ja toivottavasti lisääisivät kirjaston käyttöä.

Olin yhteydessä Pöytyän kirjastotoimenjohtajaan Laila Uusitaloon marraskuussa 2014. Yhteydenpito tapahtui aluksi sähköpostiviestein ja puhelimitse, sillä hänen työpisteensä sijaitsee melko kaukana Yläneen kirjastosta. Ennen käyttäjäkyselyä kävin vierailemassa Yläneen kirjastossa ja tapaamassa kirjastonhoitajaa Taina Jaakkolaa. Tapaamisessa tuli ilmi, että kirjastolla oli parin päivän kuluttua tapahtuma, johon oletettiin osallistuvan paljon kirjaston käyttäjiä. Käyttäjäkyselyn kysymykset koottiin nopeasti, jotta kysely saatiin heti tulevaan tapahtumaan. Lähes 40 % kyselyn vastauksista tulikin tuona päivänä.

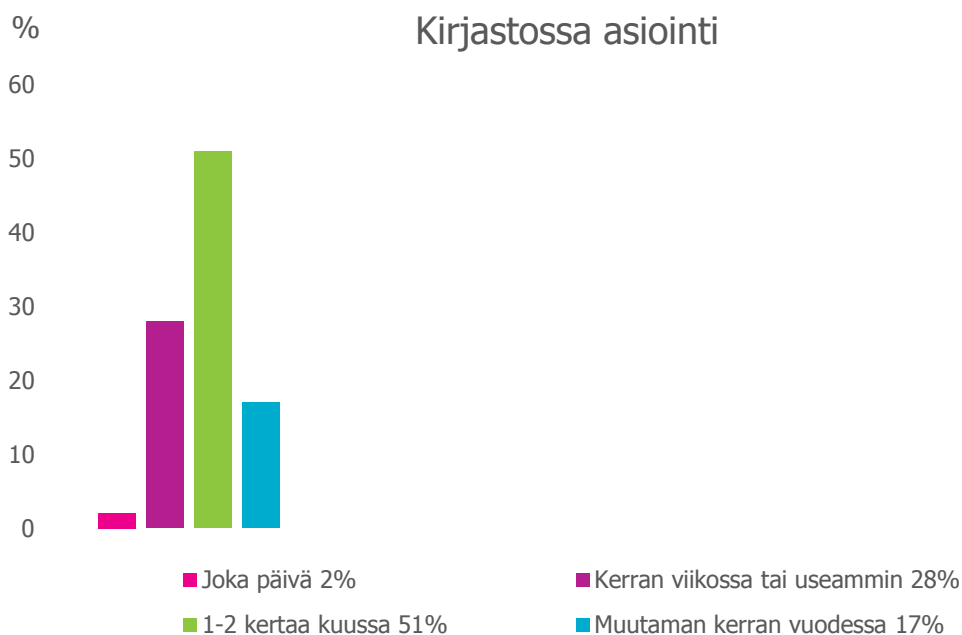
Itse suunnittelu tapahtui käyttäjäkyselyn jälkeen sen tulosten ja henkilökunnan toiveiden perusteella. Kirjastojen tulevaisuuden skenaariot ja historian kulku vaikuttivat osaltaan myös suunnitelmissa tehtyihin päätöksiin. Esitin ensimmäiset suunnitelmat kirjastotoimenjohtajalle ja kirjastonhenkilökunnalle vuoden 2015 helmikuun lopulla. Tapaamisen jälkeen suunnitelmia tarkennettiin ja korjattiin toiveiden mukaisesti. Toisella tapaamisella kävimme suunnitelmat läpi uudelleen ja pohdimme tarvittavia muutoksia. Suunnitelmat muuttuivat vielä jonkin verran toisen palaverin jälkeen. Korjausten myötä toimintojen sijainnit ja sisutuksen ulkonäkö saivat lopullisen muotonsa. Yhteistyö projektin aikana on ollut sujuvaa ja mielekästä. Yhteistyön avulla suunnitelmista on saatu toimivat ja kirjaston kannalta hyödylliset.

## 5. KÄYTTÄJÄKYSELY SUUNNITELMIEN LÄHTÖKOHTANA

Yläneen kirjastossa ja Pöytyän kirjaston nettisivuilla toteutettiin käyttäjäkysely 8.12.2014 -17.1.2015 välisenä aikana. Internet kysely toteutettiin Survey Monkey -palvelun avulla. Kyselyyn vastasi paikalla 67 ihmistä ja Internetissä 37. Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 104, kaksi näistä oli kuitenkin asiattomia, joten niitä ei otettu huomioon tuloksissa. Käyttökelpoisia vastauksia kyselyyn tuli siis 102. Suurin osa kyselyyn vastanneista on Yläneen kirjastoa pääsääntöisesti käyttäviä asiakkaita (79%). Kyselyyn vastanneiden määrä yllätti positiivisesti. Suureen vastaajamäärään vaikutti osaltaan kirjaston henkilökunnan aktiivisuus. He innostivat asiakkaita vastaamaan kyselyyn ja järjestivät kaksi kirja-arvontaa vastaajien kesken.

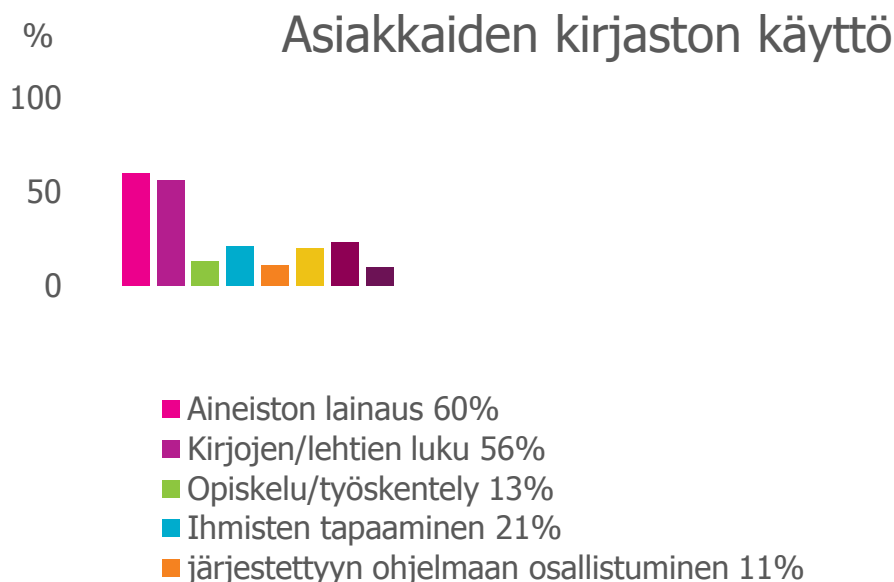
Kyselyssä oli seitsemän kysymystä, joista kuusi oli ”rasti ruutuun” periaatteella toimivia. Kysymykset olivat monivalintoja. Pieni osa vastanneista ohitti joitakin kysymyksiä. Kyselyn lopussa vastaajien oli mahdollista kertoa toiveista kirjastotilan parantamiseksi. Kysely haluttiin pitää lyhyenä mahdollisimman laajan vastaajakunnan saavuttamiseksi. Tässä tavoitteessa onnistuttiin hyvin. Asiakas-kyselyn pohja löytyy työn lopusta liitteenä.

Kyselyyn vastanneet ovat pääsääntöisesti kirjastoa aktiivisesti käyttäviä asiakkaita. 81% vastaajista käyttää kirjastoa ainakin kerran kuukaudessa. Kaksi prosenttia oli jättänyt vastaamatta tähän kysymykseen.



*Kaavio 1. Kyselyyn vastanneet ovat pääsääntöisesti ahkeria kirjastonkäyttjiä*

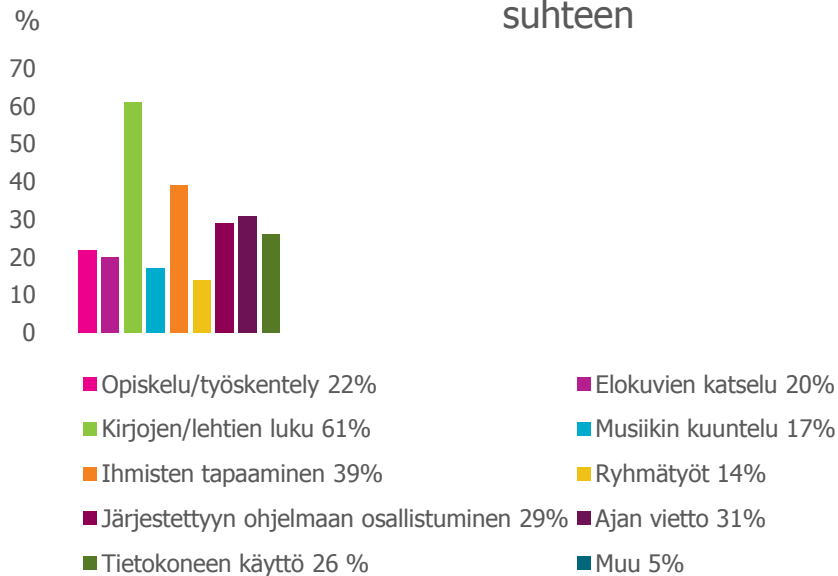
Alla näkyy kyselyyn vastanneiden asiakkaiden kirjaston käyttö. Kaavio kertoo mitä vastaajat kirjastossa tekevät. Annetuista vaihtoehdoista sai valita useamman. Vastausten mukaan Yläneellä tullaan kirjastoon edelleen pääsääntöisesti lainaamaan ja lukemaan aineistoa. Kyselyssä ei ollut erillistä vaihtoehtoa näyttelyihin tutustumiselle, mutta tämä oli mainittu erikseen useasti vastaajien toimesta.



*Kaavio 2. Lainaus ja lukeminen ovat Yläneen kirjastossa tärkeässä roolissa.*

Mitä asiakkaat haluaisivat tehdä kirjastossa tai mitä toimintoja parantaa? Tämä on avokysymyksen lisäksi tärkein kysymys kyselyssä suunnittelun kannalta. Osa vastanneista ei kuitenkaan ymmärtänyt kysymyksen tarkoitusta. Toiveena oli, että kyselyn vastaukset antaisivat avaimia tilojen kehittämiseen. Tarkoituksena oli kysyä asiakkailta mitä he haluaisivat tehdä kirjastossa ja/tai mitä toimintoja parantaa. He siis pystyivät valitsemaan kyselyssä toimintoja ja palveluita joita jo käyttävät ja haluat parantaa tai joita haluaisivat tulevaisuudessa käyttää. Muutama vastaajista kirjoitti kysymyksen yhteyteen, että voivat tehdä jo kaikkea tätä kirjastossa. Vastausvaihtoehdot muistuttivat luultavasti liikaa kirjaston käyttöön liittyvää kysymystä.

## Asiakkaiden toiveet kirjaston käyttömahdollisuuksien suhteen



*Kaavio 3. Kirjaston monipuolisille palveluille on kysyntää.*

Asiakkaat haluavat eniten lukea kirjoja ja lehtiä, sekä tavata ihmisiä kirjastossa. Näihin toimintoihin on panostettu suunnitelmissa. Viimeiseksi kysyttiin toiveita kirjaston tilojen parantamiseksi. Kysymyksellä saatiin suunnitelmien tekemisen kannalta todella arvokasta tietoa.

Avokysymyksen vastauksissa tuli erityisesti ilmi tarve tehokkaille kohdistettaville lukuvailloille, pehmeille ja monipuolisille lukupaikoille, sekä toiveet olohuonemaisemmasta tilasta. Nämä aiheet toisivat vastauksissa useasti. Tässä muutamia lainauksia vastauksista:

”Luontevia mahdollisuuksia viettää aikaa/nähdä ihmisiä kuitenkin häiritsemättä muita käyttäjiä.”

”Enemmän avointa sohvalukutilaa”

”Uusia tietokonemalleja! Jos suinkin rahaa”

”Hiljainen ja viihtyisä lukutila”

”...Lapsille leppoisa tila...”

”Alueita hiljaiseen työskentelyyn/lukurauha sekä ryhmätyöskentelyyn/äänekkäämpään toimintaan. Kotoisuutta.”

”Kyrön kirjasto on siisti ja valoisa, Riihikoski ja Yläne aika tunkkaisia paikkoja.”

”Uudet kalusteet, muutama mukava sohva sekä nojatuoli, sekä hyvät lukuvalot. Lisää uusia aineistoja, erityisesti kirjoja. Eron 90-luvusta, jota kirjasto huokuu..”

”Kirjastoon olisi kiva saada jotain sohvia, joissa olisi mukavampi istuskella. Tietokoneita voisi uudistaa.”

Kyselyyn vastanneiden toiveet olivat hyvin käytännönläheisiä ja melko pienellä budjetilla toteutettavissa. Toiveista välittyi käyttäjien tarpeet. Suunnitelmissa on pyritty vastamaan mahdollisimman monipuolisesti näihin tarpeisiin. Kaikkiin toiveisiin ei tietenkään pystytä vastaamaan, mutta suunnitelmien teko oli helppoa toiveiden ollessa usein samankaltaisia. Osa oli valitettavasti jättänyt vastaamatta kysymykseen. Syitä tähän voi olla useampia. Osa vastaajista ei välttämättä ole huomannut tilassa kehitettävää. Kun tila on säilynyt pitkään muuttumattomana käyttäjät turtuvat ympäristöön. Se on pysähtynyt tila, jonka mahdollisiin puutteisiin on jo totuttu. Tietenkin on myös mahdollista että tila on asiakkaiden mielestä jo tällaisena erittäin hyvä. Taloustilanne saattaa myös vaikuttaa toiveiden ilmaisemiseen. Suuria muutoksia tai hankintoja ei kehdata edes esittää niiden minimaalisen toteutumismahdollisuuden vuoksi.

Vastauksista huokui myös huoli kirjastopalveluiden säilymisestä. 7 % vastaajista kertoi tilojen nyt olevan jo hyvät, toivoi lisää aukioloaikoja tai ilmaisi suoraan huolensa palveluiden säilymisestä Yläneellä. Kirjastotilojen päivittäminen saattaisi lisätä kävijöiden määrää ja kirjastossa vietettyä aikaa. Tilojen käyttöaste toivottavasti korreloituu aukioloaikoihin ja näin Yläneen kirjastosta saataisiin entistä kutsuvampi, vilkkaampi ja käytetympi kirjasto.

## 6. SUUNNITELMAT YLÄNEEN KIRJASTOLLE

Yläneen kirjasto on muuttanut sisustukseltaan hyvin vähän vuoden 1988 käyttöönottonsa jälkeen. Autotallin muuttaminen monitoimitilaksi reilu 10 vuotta sitten on kirjaston ainut rakenteellinen muutos. Suurin osa kirjastossa nykyisin käytössä olevista kalusteista on alkuperäisiä.

Suunnitelmilla on tarkoitus päivittää tilat vastaamaan nykypäivän palvelutarpeita ja raikastaa yleisilmettä. Toteutuessaan muutokset tarjoavat mahdollisuuden kirjaston tilojen monipuolisempaan käyttöön. Huomioon on otettu niin rauhallista tilaa etsivät lukijat, työskentelijät ja opiskelijat, kuin kirjastoon ihmisiä tapaamaan tulevat ajanviettäjä.

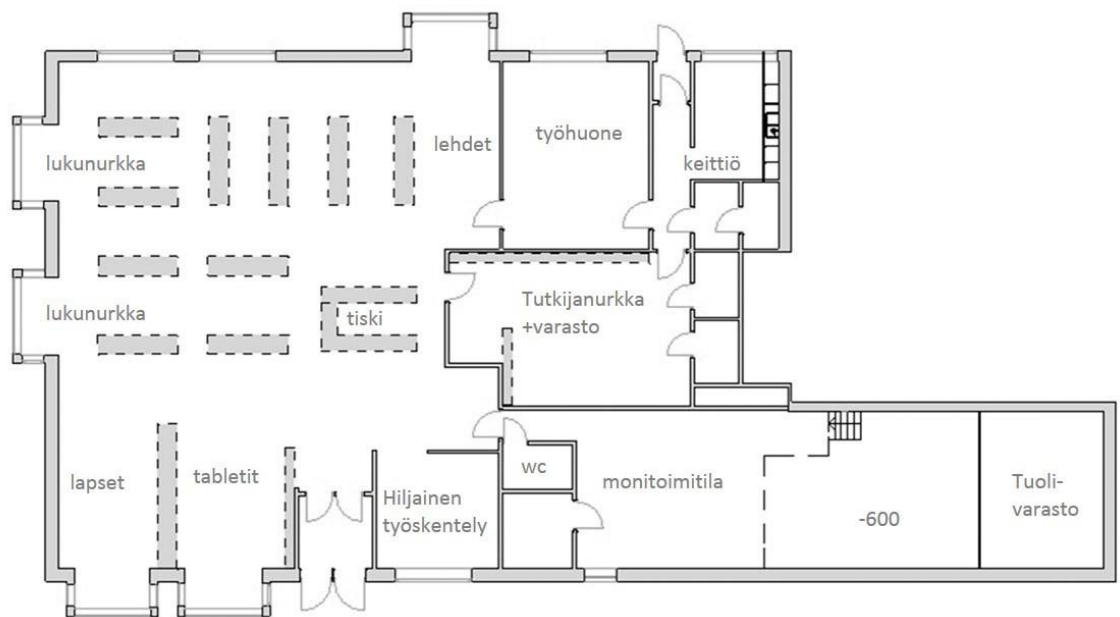
Suunnitelmissa yksinkertaisuus ja rauhallisuus ovat tärkeitä lähtökohtia. Tilan on tarkoitus uudistuksien myötä tarjota miellyttävämpi asiakaskokemus. Ulkonäöltään ja äänimaailmaltaan rauhallinen tila on optimaalinen keskittymiselle. Rauhallinen yleisilme tuo myös levollisen tunnelman tilaan. Sisustuksen ilme on haluttu pitää yksinkertaisena suunnitelmien pitkäikäisyyden vuoksi. Pitkäikäisyydellä mahdollistetaan suunnitelmien vaiheittainen toteutus ja pysyvyys. Suunnitelmissa on käytetty tiskiä lukuun ottamatta irtokalusteita, joita pystyy tarpeen mukaan siirtämään. Tällä mahdollistetaan tilan muuttaminen tarpeiden mukaan. Oli kysymyksessä sitten yksittäinen järjestettävä tapahtuma tai pitempiaikainen kalustemuutos.

Kirjaston tulisi olla helposti lähestyttävä ja kutsuva paikka kuntalaisille. Suunnitelmien on tarkoitus lisätä asiakasviihtyvyyttä ja kirjaston houkuttelevuutta. Käyttäjäkyselyn avulla tulleita toiveita on pyritty ottamaan huomioon.

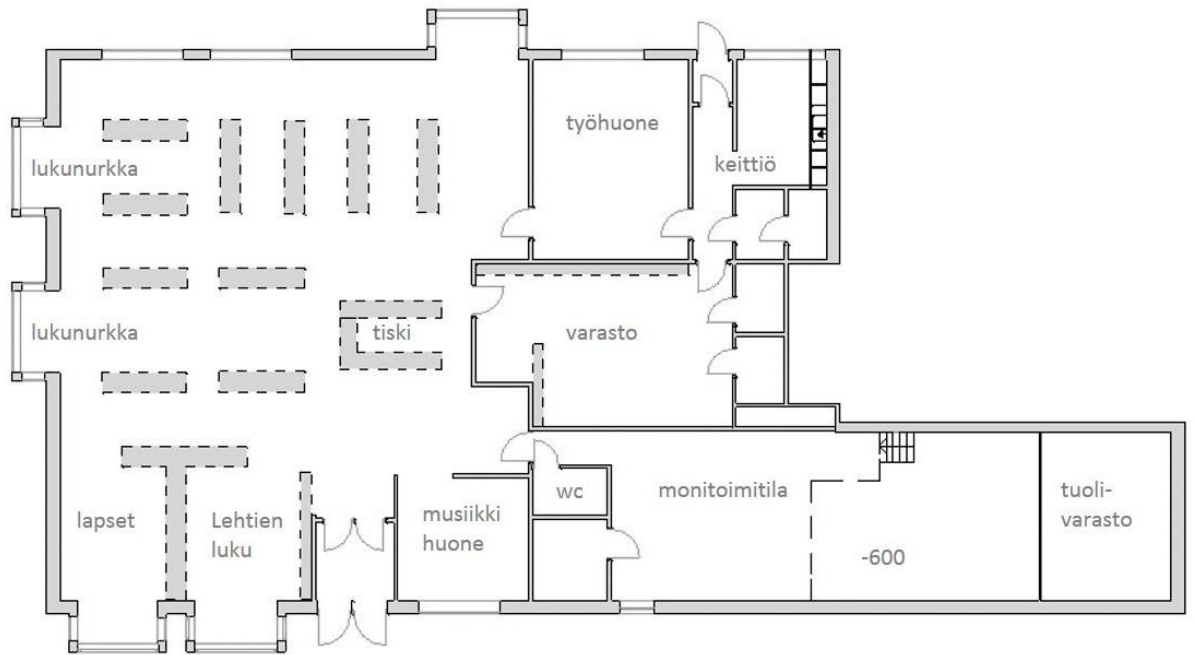


## 6.1 Toiminnot

Kirjastorakennus ei koe suunnitelmissa rakenteellisia muutoksia, mutta erilaiset toiminnot vaihtavat paikkaa tai saavat uuden muodon. Huomiota on kiinnitetty erityisesti käyttömukavuuteen ja joustavuuteen. Toimintojen sijoittelua on mietitty tarkkaan kuunnellen henkilökunnan toiveita. Toimintojen sijoittelussa on mietitty myös hiljaisuuden ja äänien vuoropuhelua. Palvelumuotoilun avulla pyritään saamaan tilasta kokonaisvaltaisempi ja toimivampi ympäristö asiakkaille. Tilasuunnitelmat esitellään vaiheittain toimintojen kautta.



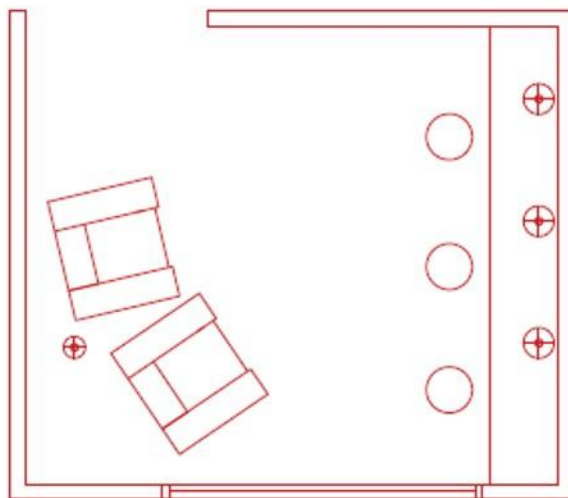
*Kuva 1. Toimintojen paikat uudessa suunnitelmassa*



Kuva 2. Vanha pohjapiirros

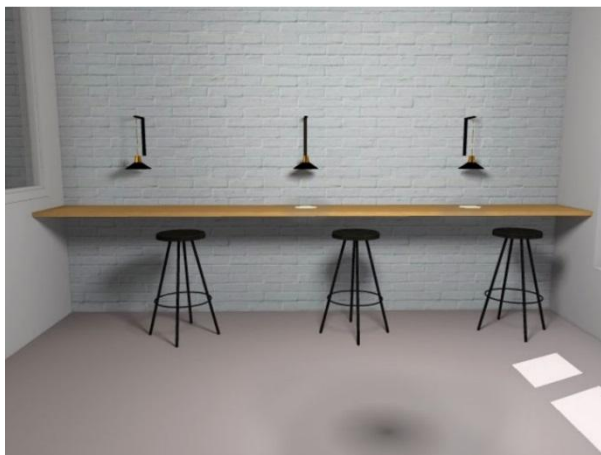
## 6.2 Musiikkihuoneesta hiljaiseen työskentelyyn

Kirjastossa ei ole nykyisin lainkaan erillistä hiljaista tilaa. Entinen musiikkihuone muuntuu hiljaiseen työskentelyyn sopivaksi. Tämä tarjoaa kirjaston asiakkaille mahdollisuuden rauhassa esimerkiksi työskennellä tai opiskella. Tila sijaitsee keskeisellä paikalla, mutta väliseinä rajaa sen muusta tilasta. Väliseinässä on suuri ikkuna, joka tuo muuten melko pieneen tilaan avaruutta ja yhdistää sen luonnollisena osana muuhun kirjastoon.



Kuva 3. Hiljaisen työskentelyn kalustepohja

Huoneessa on kaksi pehmoista kutsuvaa nojatuolia lukemiseen. Kohdistettavalla lukuvalolla varmistetaan paras mahdollinen lukukokemus. Nojatuoleja pystyy myös siirtämään lähemmäs tai kauemmaksi toisistaan riippuen kuinka rauhassa haluaa lukea. Tilassa on seinän vieressä puinen työtaso, jonka ääressä voi työskennellä omalla kannettavalla tietokoneella tai tehdä vaikka läksyjä. Tason ääressä on kolme paikkaa erillisillä lukuvaloilla. Tilaan tuodaan väriä tekstiileillä. Tilassa nykyään olevat musiikki ja elokuva aineistot siirretään tietokoneiden ja tablettien yhteyteen. Tilasta poistetaan huonolla sijainnilla oleva ilmoitustaulu. Vaalea seinäpinta rauhoittaa ja avartaa tilaa.



*Kuvat 4,5 ja 6. Tila rauhoitetaan hiljaiseen työskentelyyn.*



*Kuva 7. Tila toimii nykyään musiikkihuoneena*

### 6.3 Lasten ja nuorten osasto

Yläneen kirjastossa lasten ja nuorten kirjallisuus ovat samassa tilassa. Lasten kirjat ovat toisella reunalla ja nuorten toisella. Suunnitelmassa lasten ja nuorten kirjallisuus säilyy samalla paikalla kuin aiemmin. Tilaa kuitenkin laajennetaan henkilökunnan toiveiden mukaisesti hyllyjä siirtämällä. Näin tila laajenee viemättä kuitenkaan tilaa aikuisten kaunokirjallisuudelta. Laajennus yhdistää ensimmäisen lukunurkan kiinteämmin lasten ja nuorten osastoon. Se on kuitenkin hieman syrjässä, niin että siellä pystyy rauhasa lukemaan ja sinne on myös aikuisten helppo mennä.

Lasten osastolle on haettu rennompaa ja leikkisämpää ilmettä. Tila on suunniteltu kengättömäksi. Tämä mahdollistaa pehmeän maton sijoittamisen osaston keskelle. Siinä voi makoilla ja lueskella tai temmeltää. Mattoa ympäröivät pehmeät geometriset muodot. Niihin voi nojailla tai niistä voi rakentaa vaikka tornin. Osa vaahtomuovimuodoista soveltuu myös istumiseen. Aikuisille on kuitenkin varattu tilaan myös pehmeä nojatuoli. Siinä voi esimerkiksi lukea lapsille satuja tai levähtää lasten valitessa kirjoja. Ikkunan vieressä jo nykyään olevat pienet tuolit ja taso säilyvät samalla paikalla. Tuolien ilmettä piristetään maalaamalla istuinosaat kirkkailla väreillä. Sävyt valitaan mahdollisimman lähelle geometrinen muotojen sävyjä. Maalauksen yhteydessä tuolien kuntoa pystyy tarkastamaan ja esimerkiksi kuluneet tuolit voi hioa ja lakata uudelleen. Tilan vierestä poistuu lehtienlukupaikka, joten lasten äänet eivät vastaisuudessa häiritse enää lehtien lukijoita.



*Kuva 8. Hyllyjen siirtäminen avartaa ahdasta lasten ja nuorten osastoa.*



*Kuva 9. Tilasta tulee kutsuvampi värikkäillä yksityiskohdilla.*





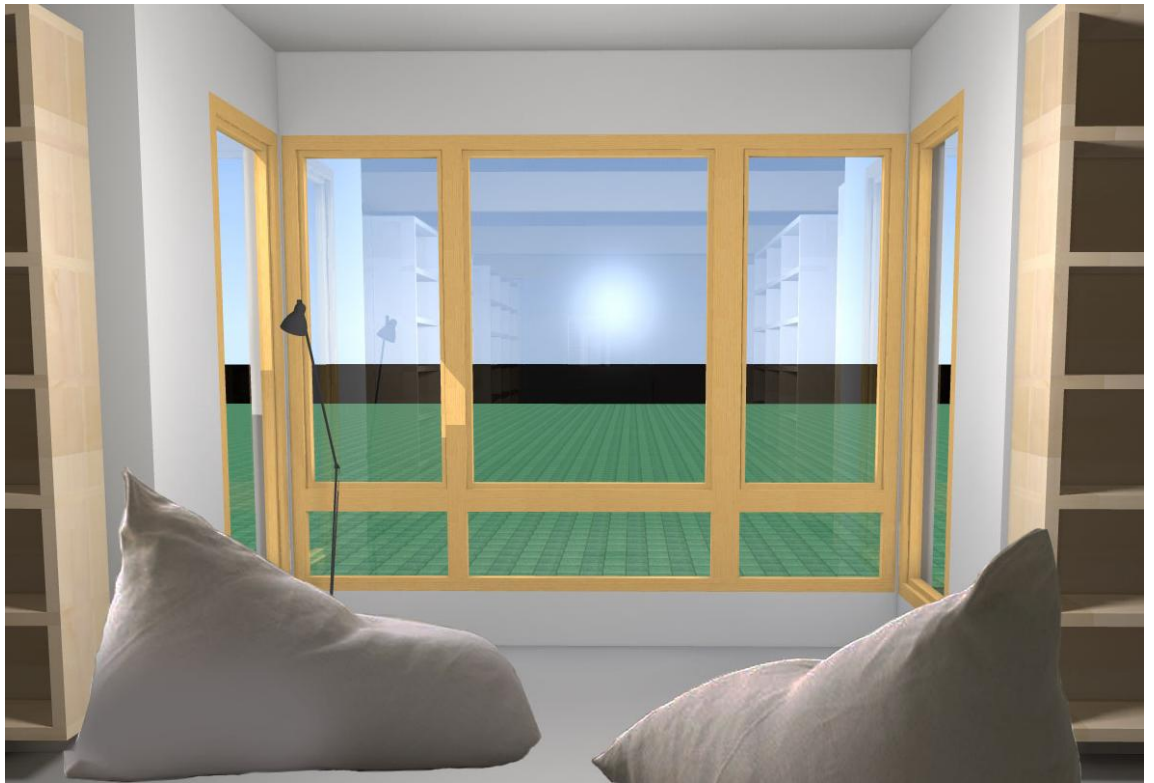
*Kuva 10. Lasten kirjat ovat vasemmalla ja nuorten oikealla.*

#### 6.4 Lukunurkat

Kirjastossa on jo nyt kaksi lukunurkkaa, jotka ovat samanlaiset keskenään. Suunnitelmissa on haluttu tarjota kävijöille kaksi erilaista lukunurkkausta, jotka mahdollistavat erilaiset tavat lukea. Lukunurkat on sijoitettu valoisiin erkkereihin. Lasten ja nuorten osaston lähellä olevassa lukunurkassa on kaksi pehmoista säkkituolia. Niissä on mahdollista makoilla ja lukea rennosti vaikka romaania tai viereisellä hyllyllä olevia sarjakuvia. Lasten ja nuorten osaston laajentaminen tuo sarjakuvat lähelle niiden suurinta kuluttajaryhmää ja lukunurkka yhdistää ne kätevästi osaksi nuorten kirjallisuutta. Säkkituolien yhteydessä on säädettävä lukuvalaisin, joka lisää lukumukavuutta.

Toisessa lukunurkassa on pöytä ja kaksi tuolia. Pöydän ääressä on mahdollista lukea painavia kirjoja ja istua tuolilla pöydän ääressä. Pöytä helpottaa myös esimerkiksi muistiinpanojen tekemistä lukemisen ohella. Lukuvalona on samaa sarjaa oleva valaisin, kuin hiljaisen työskentelyn seinällä olevat lukuvalaisimet.

Lukunurkat sijaitsevat sellaisilla paikoilla, että ne ovat lähellä kaikkia käyttäjäryhmiä ja ne ovat helposti lähestyttäviä. Erkkerit tarjoavat mukavat lukusyvennykset. Vaikka niihin on helppo löytää, niin ne tarjoavat silti sopivasti yksityisen ja rauhallisen tilan, jossa voi uppoutua lukemaan.



*Kuva 11. Säkkituoleilla on mukava levähtää ja uppoutua kirjaan.*



*Kuva 12. Erkkeri tuo luonnonvaloa lukunurkkauksiin.*



*Kuva 13. Erkkereissä on nyt pöytäryhmät*

## 6.5 Tabletit ja tietokoneet

Tietotekniikka on haluttu suunnitelmissa sijoittaa keskitetysti ja viihtyisään, sekä yksityisyyttä tarjoavaan ympäristöön. Tabletit ja tietokone on sijoitettu suunnitelmissa lastenosaston viereen. Nämä koneet ovat tarkoitettu lyhytkestoisempaan käyttöön, ja tutkijanurkalle on varattu suunnitelmassa erillinen tila. Nykyään kirjaston tietokoneet on sijoitettu niin, että kaksi koneista on monitoimitilassa ja yksi musiikkihuoneessa. Suunnitelmissa halutaan kuitenkin rajata tietokoneiden käyttö yhteen paikkaan.





*Kuva 14. Tietotekniikkaa on mahdollista käyttää pöydän ääressä tai säkkituolilla löhöillen.*

Tilassa on kaksi pöytää ja kaksi säkkituolia. Toisella pöydällä on pöytäkone ja toisella tabletti. Säkkituoleilla on myös yksi tabletti. Pöydät on sijoitettu peräkkäin. Yksityisyys säilyy parhaiten, kun ikkunaan lähimmällä pöydällä on tabletti ja takimmaisella pöydällä pöytäkone. Suuri huonekasvi rajaa tilaa tuoden näköesteen ja luoden yksityisyyttä tietokoneen käyttäjälle. Säkkituolien yhteydessä olevaa tablettia on mahdollista käyttää yhdessä kavereiden kanssa. Yläneen kirjastonhoitaja Taina Jaakkola kertoo Yläneellä nuorison käyttävän kirjastossa tietokoneita enemmän ryhmässä kuin yksin (Jaakkola, 2015-02-27). Myös pöytien ääreen on mahdollista tuoda useampia tuoleja. Suunnitelmissa on otettu huomioon erityisesti käyttömukavuus. Tietotekniikkaa on mahdollista käyttää joko pöydän ääressä tai rennommin säkkituoleilla. Tila tarjoaa mahdollisuuden yksityiseen työskentelyyn, sekä Internetissä surffailuun kavereiden kanssa. Tietokoneiden sijainti on lähellä palvelutiskiä syrjäisen monitoimitilan sijasta, tällä toivotaan olevan ehkäisevä vaikutus ilkivaltaan.

Tietotekniikan yhteyteen sijoitetaan musiikki ja elokuvat. Näin asiakas voi esimerkiksi nopeasti tabletilta katsoa elokuvan trailerin ennen lainauspäättöstä. Musiikki ja elokuva on hyvä sijoittaa tietotekniikan kanssa samaan paikkaan, sillä viihteen tallennusmuodoissa tapahtuu muutoksia ja tietotekniikka kehittyy kokoajan. Muutostarpeiden tullessa taas eteen on helppo tehdä ratkaisuja kun muutosta tarvitsevat kohteet sijoittuvat samalle alueelle.



*Kuva 15. Pöydille sijoitetaan pöytäkone ja tabletti. Kuva 16. paikalla on nyt lehtienlukupiste.*

## 6.6 Tutkijanurkka

Yläneen Osuuspankilla oli asiakastietokone, jossa kuntalaiset pystyivät maksamaan nettipankissa laskujaan. Tämä näyttöpäätte kuitenkin poistui käytöstä vuoden 2014 lopulla. Yläneen kirjasto haluaa tarjota asiakkaille tilan jossa pystyy rauhassa maksamaan laskuja ja täyttämään Internetissä lomakkeita. Nykyään henkilökohtaisten asioiden hoitaminen tietokoneen avulla ei ole niin mielekästä kirjastossa, sillä mitään tarpeeksi rauhaista ja yksityistä tilaa tälle ei ole.

Yläneen kirjastolla on poikkeuksellisen suuri varastotila muihin nykyisiin maaseutukirjastoihin verrattuna. Varastoitavia aineistoja on mahdollista karsia ja tiivistää, joten varaston puolelle pystytään sijoittamaan tutkijanurkka. Piste sijoitetaan oven välittömään läheisyyteen. Väliseinän ikkuna yhdistää nurkan luontevasti osaksi kirjaston kaikille avointa tilaa. Verhot saa kuitenkin vedettyä ikkunan eteen tarvittaessa. Käynti tutkijanurkkaan on palvelutiskin sivusta. Tämä lisää tilan yksityisyyttä. Tilan voi varata käyttöönsä laskujen maksamiseen tai muuhun vastaavaan toimintaan tai pidempiaikaisesti opiskeluun tai työskentelyyn. Tutkijanurkka tarjoaa tilan jossa tietokoneella voi työskennellä omissa rauhassa ilman häiriötekijöitä.



*Kuva 17. Nurkka tarjoaa rauhallisen ja yksityisen tilan hoitaa asioita tietokoneella.*



*Kuva 18. Tilassa on tällä hetkellä yksinäinen tuoli ja printteri.*

## 6.7 Palvelutiski

Palvelutiski tulee suunnitelmissa sijaitsemaan samalla paikalla kuin aiemmin, heti sisäänkäynnin läheisyydessä. Tiskistä toivottiin kaksipuolista, niin että koululuokkien tullessa lainaamaan olisi mahdollista palvella heitä kahdessa pisteessä. Näin pystyttäisiin nopeuttamaan lainaamistilannetta huomattavasti. Oven puoleisessa osassa olisi pöytäkone ja pääsääntöinen lainaus- ja palautuspiste. Toisella puolella olisi siirrettävä lainauspiste, jonka koneen ja lainausjärjestelmän voisi ottaa mukaan esimerkiksi kirjavinkkauksiin. Tasoja voi käyttää tarvittaessa myös työpöytänä. Molempien puolien tasojen korkeutta pystyy säätämään sähkökäyttöisesti 68 -120 cm välillä. Tämä mahdollistaa työskentelyn sekä istuen, että seisoen. Tasoja yhdistävässä osassa on tilaa asiakkaiden varaamille aineistoille. Yhdistävän osan päälle voi sijoittaa vaikka uutuuskirjoja esille tai esitteitä.

Tiski on etupuolelta lyhempi kuin takaa. Näin muodostuu selkeämpi kulkureitti tutkijanurkkaan. Tiskin muodon tarkoitus on saada kulkureitistä tutkijanurkkaan looginen ja helposti lähestyttävä. Asiakkaan tulee tuntea että reitti on hyväksyttävä. Kulku henkilökunnalle oletetun tilan läpi voi tuntua tunkeilulta, jos reitistä ei ole tehty helposti lähestyttävää.



*Kuva 19. Tiski kun molemmat tasot ovat alhaalla istumatyöskentely asennossa.*





*Kuva 20. Varatut aineistot ja paperit säilyvät hyllyillä järjestyksessä.*



*Kuva 21. Tiskin tasot saa säädettyä myös seisomatyöskentelyyn sopiviksi.*



*Kuva 22. Nykyinen tiski on kaareva.*

## 6.8 Lehtien luku



*Kuva 23. Lehtien lukemista varten on varattu suuri pöytä lukuvalolla.*



*Kuva 24. Tilassa on nyt käsikirjasto.*

Lehtien luku siirtyy käsikirjaston paikalle lähelle kirjastohoitajan työhuonetta ja keittiötä. Käsikirjastoa tullaan karsimaan ja poistamaan sen ollessa jo melko vanhentunut. Tästä syntyy hyvin tilaa lehdille. Suunnitelmassa on pitkä pöytä ja tehokas lukuvalaisin. Sijainti mahdollistaa erilaisten kahvihetkien järjestämisen pöydän ääressä. Keittiöstä ei ole pitkä matka kuljettaa tarjottavia pöydän luokse. Tämä mahdollistaa tilankäytön esimerkiksi kokoustaville järjestöille aukioloaikojen ulkopuolella. Kirjastoja on Opetusministeriön toimesta kehoitettu yhteistyöhön paikallisten yhdistyksien ja toimijoiden kanssa. Kirjaston tulee tilana toimia yhteisöllisyyden rakentajina ja tarjota kokoontumis- ja palvelutiloja (Opetusministeriö 2006, 20-21.) Lehtienlukupaikka on tähän tarkoitukseen erityisesti sopiva tila.

Lehtienlukupisteen pitkä pöytä tulee olemaan myös lukupiirin käytössä. Yläneellä lukupiiriin osallistuu useimmiten 10-15 henkilöä ja he tarvitsevat istumapaikat pöytätason läheisyydestä. Osa lukupiiriläisistä haluaa tehdä muistiinpanoja ja tämä onnistuu parhaiten pöydän ääressä (Jaakkola 2015-03). Pöydän ympärillä on kahdeksan paikkaa, mutta irtotuoleja on helppo siirtää tilaan tarpeen mukaan.

## 6.9 Monitoimitila

Yläneen kirjastolla on ollut monitoimitila vuodesta 2004, kun kirjastoautotalli muutettiin asiakastilaksi. Remontissa tilaan tehtiin myös väliseinä, joka jonka avulla saatiin kirjastolle lisää säilytystilaa. Monitoimitilassa on vaihtuvia näyttelyitä, opetustunteja ja tilaisuuksia. Tilassa on myös kaksi tietokonetta asiakkaiden käytössä. Tila on nykyisellään melko haastava. Se on pitkulaisen mallinen ja tilassa kaikuu todella paljon. Tilaa onkin asiakkaiden toimesta kutsuttu leikkisästi ”kaikukopaksi”. Tilan pitkää muotoa on yritetty piilottaa jakamalla tila kahteen tasoon. Ylempi taso on suunniteltu esiintymislavaksi. Sitä ei kirjastonhoitajan mukaan ole kuitenkaan käytetty siinä tarkoituksessa kuin ehkä kerran. Korkeusero on niin suuri, että se ei oikein palvele esiintymislavana. Tilaan ei mahdu myöskään yleisöä niin paljon, että korokkeella esiintymiseen olisi välttämättä tarvetta näköyhteyden säilyessä muutenkin.

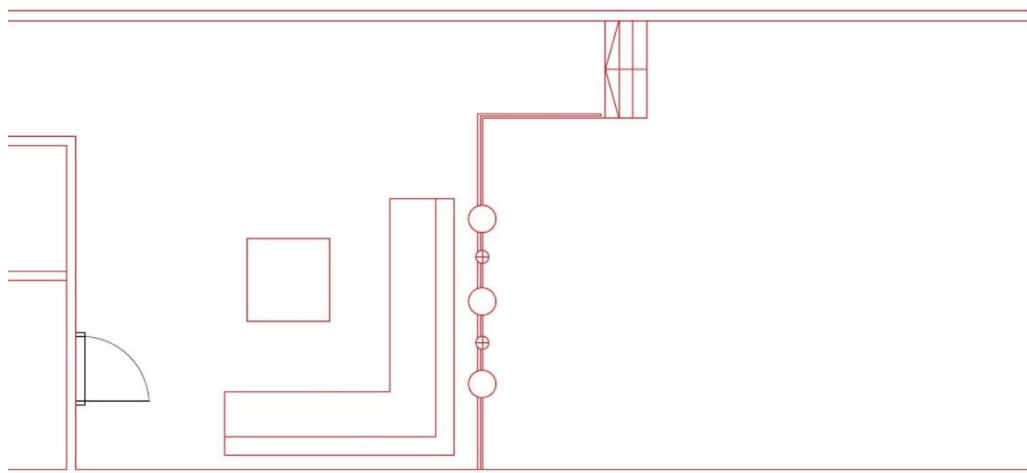




*Kuva 25. Korokkeella säilytetään VHS-kasetteja, jotka menevät pian poistoon.*



*Kuva 26. ja 27. Tietokoneet poistuvat monitoimitilasta, näin saadaan lisää näyttelytilaa.*



*Kuva 28. Monitoimitila jakautuu kahteen tasoon*

Suunnitelmissa tietotekniikka keskitetään yhteen tilaan lasten osaston viereen, jolloin asiakastietokoneet poistuvat monitoimitilasta. Tila jaetaan suunnitelmissa kahteen osaan. Alempana sijaitseva tila pyhitetään täysin näyttelyille, sekä opetustunneille ja tapahtumille. Korokkeella olevasta tilasta luodaan olohuonemainen ja se rajataan näyttelytilasta kasvien avulla. Ideana on, että vaihtuviin



näyttelyihin tutustuvat asiakkaat voivat jäädä korokkeelle oleskelemaan ja keskustelemaan näyttelystä.

Olohuonemaisuutta luodaan tilaan pehmeällä sohvalla ja värikkäillä tekstiileillä. Sohvaan tulee tyynyjä ja ikkunaan verhot. Tilaan tulee vain vähän luonnonvaloa, joten kasvien väliin sijoitettavien valaisimien lamppujen tulee olla kasvilamput.



*Kuva 29. Korokkeelle haetaan olohuonemaista tunnelmaa.*

Kirjastonhoitaja Taina Jaakkola alkoi jo ideoimaan sohvaryhmän lähelle siirrettävää televisiota. Tilassa voisi järjestää nuorille elokuvailtoja. Lisäpaikkoja elokuvien katseluun saa esimerkiksi siirtämällä lastenosaston geometrisia muotoja väliaikaisesti tilaan.

Tilan akustiikkaongelmiin ratkaisuksi näyttelytilaan sijoitetaan akustiikkapaneelit. Paneelien päälle tulee sijoittaa rimat, joihin voi kiinnittää tauluja. Akustiikkapaneeli toimii myös taustana johon on helppo kiinnittää esimerkiksi piirustuksia ja askarteluja nuppineuloilla. Osa näyttelyistä on päiväkotien, kerhojen tai vastaavien järjestämiä, jolloin töitä ei välttämättä ole kehystetty. Näin ollen työt on helppo kiinnittää suoraan akustiikkapaneeliin neuloilla. Tilassa on nyt katossa levymateriaalia parantamassa akustiikkaa, niiden teho ei kuitenkaan ole ollut riittävä. Levyjen sijoittelua tulisi muuttaa harvemmaksi muutosten yhteydessä, näin kattolevyistä saataisiin enemmän hyötyä akustiikan parantamisessa.



*Kuva 30. Akustiikkalevyjen tulee olla neutraalin värisiä, jotta huomio kiinnittyy näyttelytöihin.*

## 7. POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen valinta oli aluksi haasteellista, mutta heti aloittaessani aihe tuntui omalta ja itselle merkitykselliseltä. Kyseinen kirjasto on ollut minulle henkilökohtaisesti hyvin tärkeä vuosien varrella. Halusin tehdä opinnäytteen aiheesta, josta olisi mahdollisimman monelle hyötyä. En usko, että Yläneen kirjastoa suunnittelemaan palkataan lähitulevaisuudessa sisustusarkkitehtia, joten halusin tehdä opinnäytetyön ja sisustussuunnitelmat kirjastolle jolle uskon suunnitelmista olevan hyötyä. Minulla on usein hyvin käytännönläheinen suhtautuminen asioihin, siksi suunnittelu palvelutarpeiden kautta tuntui luonnolliselta. Palvelumuotoilu suunnittelun lähtökohtana korostaa asiakkaan näkökulmaa suunnitelmissa ja sisustus muotoutuu tarpeisiin vastaamisen kautta. Tämä varmistaa suunnitelmien funktionaalisuuden ja ratkaisujen tarpeellisuuden. Kirjaston tiloissa on parantamista ja suunnitelmat antavat avaimia ongelmien ratkaisuun. Oletan muissakin maaseudun kirjastoissa esiintyvän samanlaisia tarpeita ja puutteita tiloissa, joten uskon suunnitelmista olevan hyötyä myös muiden kirjastojen suunnitteluprosesseissa. Tietenkään suunnitelmat eivät ole suoraan siirrettävissä toisiin tiloihin ja ne ovat tehty pääsääntöisesti ajatellen Yläneen kirjastoa.

Kirjaston käyttäjillä oli mahdollisuus vaikuttaa suunnitelmiin käyttäjäkyselyn kautta. Kyselyn monivalinnoista selvisi käyttäjien kirjaston käytöstä ja tarpeista tilassa. Avokysymyksessä kirjaston asiakkaat saivat esittää suoraan toiveitaan tilojen parantamiseksi. Kyselyn vastausten hyödyntäminen tuo suunnitelmille ja opinnäytetyölle luotettavuutta. Sisustussuunnitelmaa ei ole tehty vain suunnittelijan näkökulmasta ja suunnittelijan mieltymysten mukaan. Kyselyn huomioonottaminen ja palvelutarpeisiin vastaaminen tekevät valinnoista perusteltuja ja hyödyllisiä. Käyttäjäkyselyn kysymykset laadittiin nopealla aikataululla ja kysymykset olivat melko suppeita. Kyselyn avulla saatiin tärkein tieto ilmi, mutta laajemmalla kyselyllä olisi luultavasti saavutettu spesifioidumpaa tietoa.

Suunnitelmien tekeminen sujui melko mutkattomasti. Yhteistyö kirjaston kanssa sujui hyvin ja heiltä sai monipuolista palautetta. Näin suunnitelmista hioutui erittäin toimiva konsepti Yläneen kirjastolle. Toivon, että suunnitelmat päätyvät toteutukseen, sillä uskon muutoksista olevan huomattavaa hyötyä kaikille kirjaston käyttäjille.

Opinnäytetyötä tehdessä vastaan tuli perinteisesti aikataulut. Vielä paljon olisi voinut tehdä ja työn edetessä nousi kokoajan uusia ideoita joihin olisi voinut suunnitelmissa kiinnittää huomiota. Myös konseptiajattelua voisi jatkossa kehittää. Millainen olisi yleinen maaseutukirjaston sisustuskonsepti? Voiko sellaista edes tehdä? Mitkä palvelutarpeet toistuvat ja miten tilat vaikuttavat palveluiden toimivuuteen? Myös sisustussuunnittelun ja tilojen merkityksestä kävijämääriin ja tiloissa vietettyyn aikaan olisi mielenkiintoista tutkia.

## LÄHTEET

AINALI, Eila 2012. Pieni kirjasto murroksessa. Helsinki: Avain.

ALANEN, Aku 2011. Suomi on kirjastojen käytön kärkimaa, Kuinka kauan vielä? Tilastokeskus, Tieto ja trendit [lehti] 4-5/2011. [Viitattu 2015-04-02.] Saatavilla:  
[http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art\\_2011-06-30\\_001.html](http://www.stat.fi/artikkelit/2011/art_2011-06-30_001.html)

JAAKKOLA, Taina 2015-02-27. Kirjastonhoitaja [suullinen tiedonanto.] Yläneen kirjasto.

JAAKKOLA, Taina 2015-03. Kirjastonhoitaja [suullinen tiedonanto.] Yläneen kirjasto.

KEKKI, Kirsti 2013. Toim. Päivi Jokitalo. Menestystarina nimeltään kirjasto, näin sen koin. Helsinki: Avain.

KERKELÄ, Arimo 2014. Tulevaisuuden kirjastot puhuttavat: ”Puuhamaaksi muuttuminen muodikasta, mutta ikävää”. Yle, Uutiset kotimaa [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-04-02.] Saatavilla:  
[http://yle.fi/uutiset/tulevaisuuden\\_kirjastot\\_puhuttavat\\_puuhamaaksi\\_muuttuminen\\_muodikasta\\_mutta\\_ikavaa/7303821](http://yle.fi/uutiset/tulevaisuuden_kirjastot_puhuttavat_puuhamaaksi_muuttuminen_muodikasta_mutta_ikavaa/7303821)

KORHONEN, Iida 2014. Analyytikon hahmotelma: CD-levyllä kolmisen vuotta elinaikaa. Yle, Yle X uutiset [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2015-04-02.] Saatavilla:  
[http://yle.fi/ylex/uutiset/analyytikon\\_hahmotelma\\_cd-levylla\\_kolmisen\\_vuotta\\_elinaikaa/3-7577536](http://yle.fi/ylex/uutiset/analyytikon_hahmotelma_cd-levylla_kolmisen_vuotta_elinaikaa/3-7577536)

LAHTI, Pirkko 2015-03-27 - 2015-03-30. Yläneen kirjasto [sähköpostikeskustelu opinnäytteen tekijän, Yläneen nykyisen ja entisen kirjastohoitajan välillä]. Saatavissa: Pöytyä: Yläneen kirjasto: Jaakkola Taina

OPETUSMINISTERIÖ 2006, Kirjastojen kehittämisohjelma 2006-2010, Kirjasto maaseudun ja taajamien monipalvelukeskuksena. Opetusministeriön julkaisuja 2006:44.

OPETUSMINISTERIÖ, 2009. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painoalueet. Opetusministeriön julkaisuja 2009:32.

PÖYTYÄ 2014. Tietoa kunnasta [kunnan internetsivut]. [viitattu 2015-03-21.] Saatavissa:  
<http://www.poytya.fi/index.php?sivu=tietoja-kunnasta>

VARSINAIS-SUOMEN KIRJASTOLEHTI 2008-06-30. Kirjastot tutuksi, Yläneen kirjasto. [Viitattu 2015-03-21.] Saatavissa: <file:///C:/Users/Omistaja/Downloads/YI%C3%A4ne%20lehti.pdf>

## LIITE 1

Ikä

Oletko?

-15  
16-25  
26-45  
46-65  
66-

Opiskelija  
Töissä  
Työtön  
Eläkeläinen

Missä kirjastossa asioit eniten?

Kuinka usein asioit kirjastossa?

Yläne  
Riihikoski  
Kyrö  
Joku muu, mikä? \_\_\_\_\_

Joka päivä  
Kerran viikossa tai useammin  
1-2 kertaa kuussa  
Muutaman kerran vuodessa

Mitä teet kirjastossa? (voi valita useamman vaihtoehdon)

Lainaan aineistoa  
Luen kirjoja/lehtiä  
Opiskelen/työskentelen  
Tapaan ihmisiä  
Osallistun järjestettyyn ohjelmaan (satutunnit/lukupiirit ym.)  
Vietän aikaa  
Käytän tietokonetta  
Jotain muuta, mitä? \_\_\_\_\_

Mitä haluaisit tehdä kirjastossa?(voi valita useamman vaihtoehdon)

Opiskella/työskennellä  
Katsoa elokuvia  
Lukea kirjoja/lehtiä  
Kuunnella musiikkia  
Tavata ihmisiä  
Tehdä ryhmätoita  
Osallistua järjestettyyn ohjelmaan  
Viettää aikaa  
Käyttää tietokonetta  
Jotain muuta, mitä? \_\_\_\_\_

Toiveita kirjaston parantamiseksi: